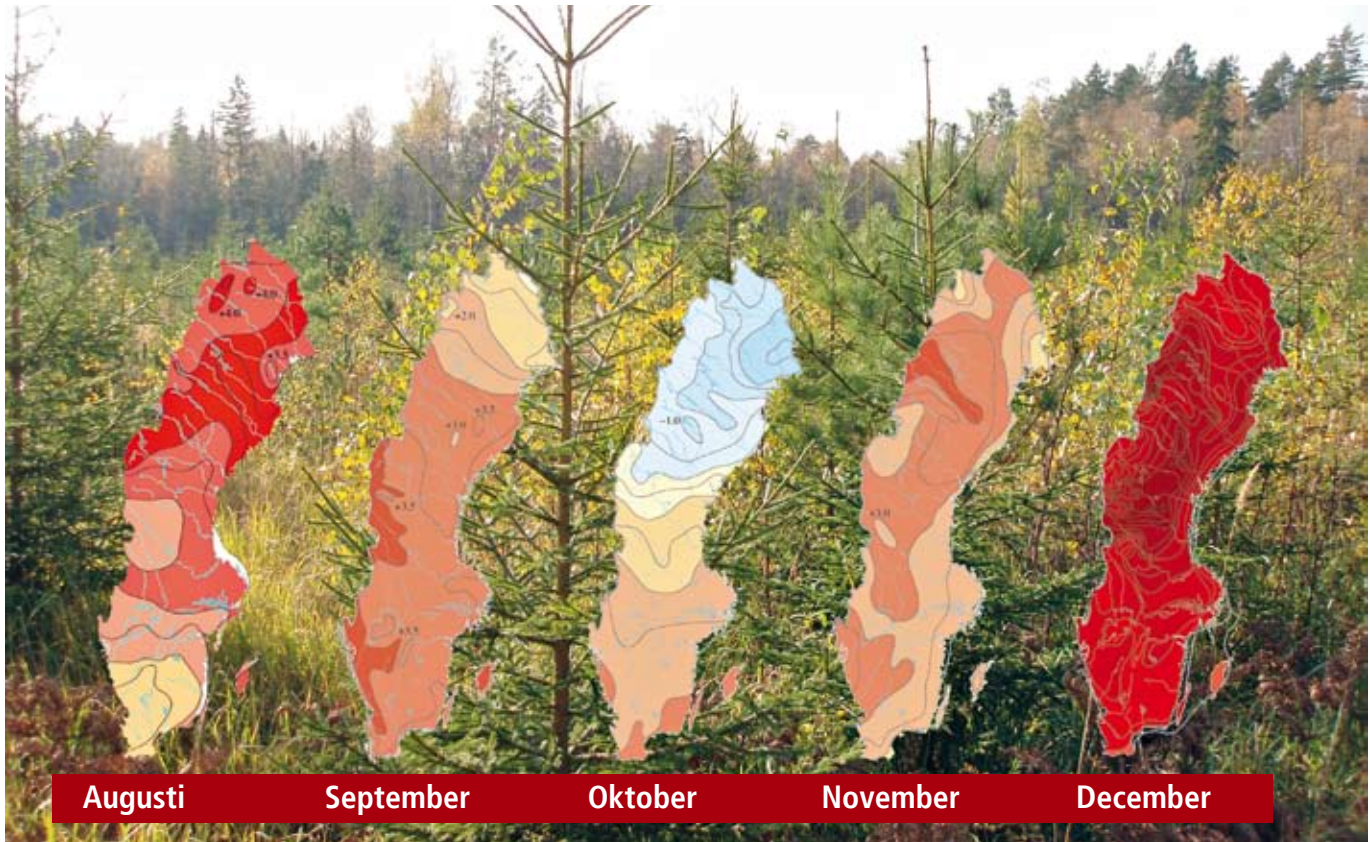

PLANTaktuellt

NR 4 2006

Augusti   September   Oktober   November   December

I detta nummer

- Efter gremmeniellan
- Testa täckrotsplantornas rötter i vår
- Webbhandbok mot snytbagge
- Att köpa och sälja skogs-vårdstjänster
- Färre kloner i framtida fröplantager

Den varma hösten 2006

2006 var året då årskrönikorna kom att handla mycket om vädret. Hösten och den hittillsvarande vintern har slagit åtskilliga värmererekord. Vädret betyder mycket för den som jobbar med skog. Hur klarar plantorna och träden av att byta om till vinterpäl när hösten har varit så varm? Plantaktuellt har gjort några nedslag i skogen och på plantskolorna.

Rapporterna tyder på att tallplantornas hårdighet har utvecklats lite senare än normalt, medan granplantorna i de flesta fall har invintrat ungefär som tidigare år.

En varning kan dock utfärdas för frilandslagrade täckrotsplantor. Under varma perioder minskar rötternas hårdighet. Om kylan slår till snabbt och hårt kan plantrötterna skadas.

Vuxna granar är lika hårdiga som under ett normalt år. Det visade frystester på granar i Uppland. Granarna låter sig inte luras så lätt av varmt höstväder, utan deras invintring styrs mer av nattlängden.

Från SMHI:s månadsrapporter 2006

September: Rekordvärme på många håll. Fortfarande sommar i Götaland och Svealand i slutet av månaden.

Oktober: Nytt svenskt värmererekord för oktober i Skåne. Snöerekord i Jämtland.

November: Mildare än normalt trots kall inledning. Vid flera tillfällen nära rekordtemperatur så sent på säsongen.

December: Døgnsmedeltemperaturerna låg sex till nio grader över det normala i Norrland, i Svealand och Götaland mellan fem och sju grader över det normala.

Kartorna visar medeltemperaturens avvikelse från normalvärdet augusti till december 2006. Röd färg, varmare än normalt, blå färg kallare. Ju rödare färg, desto varmare. I december var medeltemperaturen 5–6 grader varmare än normalt i södra Sverige. I delar av Mellannorrland var det ända upp till 9,5 grader varmare än normalt! *Källa: SMHI*

"Den varma hösten ...." Läs mer på temasidorna 2, 3 och 4:

Några lägesrapporter

Normal invintring hos Södra Odlarna

Johan Henriksson ansvarar för kontrollen av plantornas kvalitet hos Södra Odlarna i Falkenberg. Här odlas mest gran, både som täckrot och som PluggPlusEtt (små täckrotsplantor som omskolas och får växa vidare som barrotsplantor på friland).

– Vi såg att rotaktiviteten var hög hos våra omskolade pluggplantor under hösten. Rötterna fortsatte att växa en bra bit in i oktober, ett par veckor senare än andra år. Den varma hösten har varit gynnsam för pluggplantorna.

Johan har följt EC-värden (se sidan 3) och torrsubstanshalt i plantorna under hösten. På täckrotsplantorna har han inte sett någon större skillnad mot tidigare år. Plantorna brukar nå sin maximala härdighet i månadsskiftet november-december och det gjorde de år 2006 också. Däremot är han lite spänd inför nästa mätning i januari. December och januari har ju varit extremt varma för perioden, och det återstår att se hur plantorna har påverkats av det.

–Självklart är vi också oroliga för gråmögel och andra skador, säger han.

I stort sett normal invintring i Garpenberg

Plantgruppen vid Högskolan Dalarna testar rutinmässigt härdigheten på uppdrag av plantskolor i Svealand och södra Norrland. I detta område var oktober 2–2,5 grader varmare än normalt, men månaden avslutades med kyla och snö.

Eva Stattin, härdighetsforskare i Garpenberg, konstaterade att få av de testade plantpartierna skulle ha klarat fryslagring under oktober. I normala fall är många plantor färdiga för inpackning då. Granplantorna verkar dock ha hårdat snabbare än tallen, och en del var lagringsbara innan slutet av oktober.

Proverna tyder på att plantskolorna fick flytta fram inpackningen till lager något jämfört med ett normalt år. Det här är en försening som kan ge problem om snön kommer för tidigt så att det är svårt att få in utomhuslagrade plantor.

Eva poängterar dock att det är svårt att dra slutsatser av de ”spridda skurar” av plantpartier som kommer in till Garpenberg. ”Våra egna odlingar tyder dock på en i stort sett normal invintring”.

NorrPlant: Snöbrist annars ingen fara

– Läget är lugnt, säger Jörgen Andersson, chef på NorrPlant i Bogrundet utanför Sundsvall. Trots att hösten var ovanligt varm hade vi en normal invintring på plantorna. Vi slapp också besvärande bakslag. I månadsskiftet oktober-november hade vi en liten kallperiod men då var plantorna fullt tillräckligt härdiga.

Bogrundets plantskola lagrar alla sina plantor utomhus under ett snötäcke. Problemet detta år har varit att det har varit för varmt för att göra tillräckligt med snö.

– Vi har nu (i januari) täckt hälften av plantorna med hjälp av snökanon, men skulle behöva fylla på mer om det kommer kallare väder. Men plantorna har klarat sig bra även utan snö, eftersom det inte har varit så extremt kallt.

– Visst skulle det kunna bli skador om det skulle komma extrem kyla snabbt, men det är inte alls lika farligt nu som i början på säsongen. Det var mycket besvärligare 2002, då det slog till med en rejäl frost den 19 oktober efter en varm höstperiod. Då fick vi skador på plantorna.

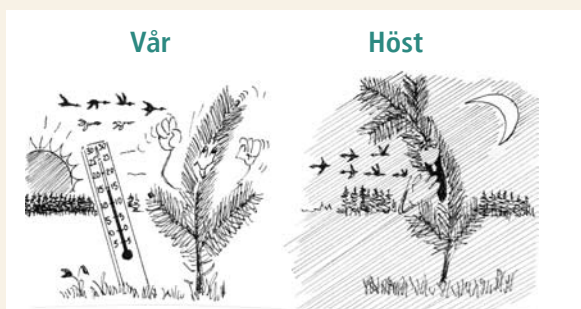
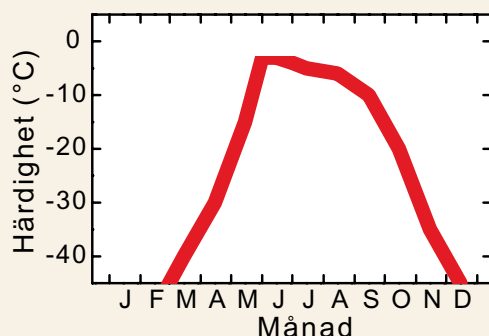
Fakta: Invintring – ett samspel mellan ljus och temperatur

Den ökade nattlängden under sommaren ger en signal till våra barrträd att det är dags att sluta växa och i stället påbörja invintringen.

Steg för steg byggs plantans härdighet upp. Ett grönt årsskott kan frysa redan vid några minusgrader, men under vintern ska det tåla under 30 minusgrader.

I början ökar härdigheten långsamt. Då är det gynnsamt med höga temperaturer, det påskyndar knoppbildningen och stammens förvedning. För att få riktig fart på härdighetsprocessen krävs det dock låga temperaturer. Kyligare nätter är ofta en förutsättning för att plantan ska bli tillräckligt härdig för att klara vintern i fält eller i fryslager. Rötternas härdning kräver låga rottempera-

turen. Någon eller några grader över noll är optimalt. Det är därför en varm höst kan vara problematisk för plantodlare. Det gäller att ha koll på härdigheten, annars finns risk för bakslag om otillräckligt härdiga plantor sätts in i fryslager. Om plantorna härdar långsamt när de står kvar ute är det också större risk för skador om kylan skulle komma plötsligt.

Tillväxtstarten på våren är beroende av temperaturen medan avslutning av tillväxt och uppbyggnad av frystolerans är beroende av nattlängd och temperatur.